

A CZÁRÁN CSALÁD

A család múltjának a kikutatása nagyon nehéz volt, mivel a felmenő ősök gyakran változtatták a vezetéknevüket, még testvérek között is. A ma emberének ez furcsának tűnik, de az örményeknél természetes jelenség volt. Már a család korai történetében megjelennek az Ergérczin, Moldován, Csorsza és Czárán nevű ágak, de a család egy felmenő őstől származtatható. Eredeti nevük Keork volt. A beszerábiai (ma Moldvai Köztársaság) Chutniból származtak, ahonnan Botoșaniba telepedtek át. Az első ismert ősük Násztur Keorkián (1644-?) innen telepedett át Besztercére. Itt nősült meg 1675-ben és kezdte el használni az Ergérczin nevet, származására utalva. Az „ergir” örményül földet, országot jelent és ő ezalatt a moldvai származását értette. Egyik fiának, a Gyergyóba telepedő Ergérczin Minásznak (1684-1758) utódai használják a Moldován nevet is, de a gyergyószentmiklósi Moldován Jakab (1725-1782) gyermekei felveszik a „Czárán” vezetéknevet, ami az örmény ergir (föld, ország) szónak a román fordítása (țară), ugyancsak arra való utalással, hogy a család Moldvából származott. Moldvából felvásárolt szarvasmarhával kereskedtek. Az üzlet annyira jövedelmező volt, hogy a gyergyói Czárán Emmanuel Mánug (1731-1812) gyermekei az Arad megyei Seprős vidéken több ezer hektár területet felvásárolhattak. Így jött létre a Czáránok seprősi ága, amelynek híres leszármazottja Czárán Gyula (1847-1906) az Erdélyi Szigethegység kutatója és az erdélyi turizmus egyik megalapozója. Nagybátyja volt annak a Czárán Emmanuelnek (1858 – 1945), aki Gyergyóvárhegyre telepedett le és üzletet nyitott. Fia ugyancsak Czárán Emmanuel később Remetére telepedik és az idősek Manó bácsiként emlékeznek rá. Várhegyen született 1896-ban. Székelyudvarhelyen és Marosvásárhelyt tanult. Kiváló sportoló (vívás) is volt. 1915-ben vonult be Marosvásárhelyre a 23-as vadászászlóaljhoz. Először az orosz majd az olasz fronton Arsiero és Asiago mellett küzdött. 1916-ban olasz fogságba esett. Szicíliába került, ahol erdészetet tanult. Tanulmányairól Rómában vizsgázott le. 1920-ban Görögországon át jött haza Várhegyre. A görgényi erdők felügyelője és a Mélik család erdeinek intézője lett.

1944 őszén az orosz front közeledtével a család Magyarországra költözött, a Vass megyei Egyházasdarcra, Nádasdra telepednek. 1945-ben visszaköltöznek Várhegyre. A lakosság

nem nézte jó szemmel, sőt gazdasági épületüket is felgyújtották. Ugyanis, Manó Bácsi 1943-44-ben az Árpád-vérvonal bélbori és marosvölgyi munkálatainak vezetésében vett részt. Kis híján haditörvényszék elé állították. Ezért költöztek Remetére. A Központban, közel a Kőpatakához vettek lakást. Tisztviselőként, könyvelési és pénztárnoki munkakörben dolgozott. 1963-ban halt meg. A Mélik kriptá mellett van a sírja. Testvére, József még, 1917-ben a román harctéren halt hősi halált. Leánytestvére, Janka Remetén nyitott kocsmát és étkezdét.

Felesége, Margit évekig a remetei művelődési élet jelentős szervezője. Ő is öröme szarmazású. Apja Szilágyi Károly, anyja Zakariás Olga. Apja Bécsben tanult, majd az európai híru Kogutovics Manó topográfus és térképkészítő mellett dolgozott. Czárán Emmanuelné, Margit 1901-ben született. Kézdivásárhelyen, Debrecenben, majd a nagyhiru kolozsvári Mariánumban tanult, kántortanító volt. Várhegyen kezdett tanítani. Remetén 1945- 1949 között iskolaigazgató is volt. Fizikát és kémiát is tanított. Nagyon szigorú, de igazságos volt. Már megjelenésével és tekintetével is tiszteletet követelt. Egy, ma már idős ember mondta, aki kisdíák korában valamilyen fegyelmi kihágása miatt került az igazgató-tanítónő elé , arra kérte: „inkább verjen meg, de ne nézzen így rám”.

Ő hozta létre 1945 után a Nőszövetséget Remetén. Újrarendítette az amatőr színjátszást. Télen a próbákat a lakásán tartotta, mert az iskolában és a művelődési házban fűtésgondok voltak. Nem volt olyan esemény, amelyiknek a szervezésében ne vegyen részt. Sok gazdasági, szociális, kulturális dologban kikérték a véleményét és különösen nagy tiszteletnek örvendett a faluban. Erre utal a következő kis humoros történet is. Egy pártgyűlés alkalmával valaki így köszöntötte a résztvevőket:

„Tisztelt elvtársak, tisztelt elvtársnők, kezét csókolom Czáránné nagyságos asszony!”.

Férje halála után Magyarországra költözött. 1983-ban halt meg. Az óbudai temetőben nyugszik. Fiúk Czárán Albert (1925- 1989) Marosvásárhelyen szerzett gépipari mérnöki diplomát. 1952-54 között a remetei tejporgyár, majd a galócasi fafeldolgozó üzem műszaki felszerelésének munkálatait vezette. Marosvásárhelyen halt meg. Gyermekai Albert és László. Leányuk Dura Lajosné, Czárán Éva (1936 -) Budán él. Többször is járt Remetén. Mindig nagy szeretettel gondol a remeteiekre és sok embert ismer. Gyermekai Zsuzsánna és Péter. Unokája a dédnagyapja nevét viseli, Emmánuel.

Czáran Gyula, vagy Seprősi Czáran Gyula (Seprős, 1847. augusztus 23. - Menyháza, 1906. január 6.) az egyik első magyar turisztikai szakember, útépítő, barlangkutató és szakíró volt, akit „a magyar turizmus atyja” néven is emlegetnek. Az Erdélyi Kárpát Egyesület tiszteletbeli tagja, a Királyi Magyar Természettudományi Társulat és a Magyarhoni Földrajzi Társulat rendes tagja.

Laczkó-Szentmiklósi Endre

történelem szakos tanár